Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lvvn

Ons kenmerk
DGA-DAD / 108923680

Datum 17 november 2026
Betreft Voortgang Plan van aanpak Afrikaanse varkenspest in wilde zwijnen

Geachte Voorzitter,

Met deze brief informeer ik uw Kamer over de voortgang op het 'Plan van aanpak preventie & bestrijdingsvoorbereiding Afrikaanse varkenspest in wilde zwijnen'. Afrikaanse Varkenspest (AVP) is een zeer besmettelijke virusziekte die wilde zwijnen en gehouden varkens treft. Het virus is geen zoönose, dus mensen kunnen niet worden besmet. Desondanks heeft een uitbraak van AVP bij wilde zwijnen of gehouden varkens verstrekkende consequenties voor bedrijven, dieren en de maatschappij. Een uitbraak heeft op internationaal, nationaal en regionaal niveau een aanzienlijke impact. Impact in de vorm van economische schade voor de varkenshouderij, de jacht-, toeristen- en landbouwsector en de natuur. Daarnaast brengt een uitbraak hoge kosten met zich mee voor bestrijding en monitoring.

De varkenshouderij besteedt aandacht aan de preventie van AVP, met name door te werken aan bewustwording en het versterken van de bioveiligheid. Ik ben blij dat de varkenssector sinds 1 september 2026 het jaarlijks uitvoeren van een bioveiligheidsscan heeft opgenomen als één van de voorwaarden in het kwaliteitssysteem Holland Varken. Hierdoor is vrijwel iedere varkenshouderij in Nederland verplicht jaarlijks de bioveiligheid onder de loep te nemen. Alle maatregelen die in dat kader worden genomen, helpen besmetting met AVP bij gehouden varkens te voorkomen.

Ook is het van groot belang dat introductie en verspreiding van AVP in wilde zwijnenpopulaties in Nederland voorkomen wordt. Daarom heeft het kabinet vorig jaar, in samenwerking met de provincies Limburg, Gelderland, Noord-Brabant en Overijssel, de terreinbeherende organisaties Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en LandschappenNL en de Producentenorganisatie Varkenshouderij (POV), het *'Plan van aanpak preventie & bestrijdingsvoorbereiding Afrikaanse varkenspest in wilde zwijnen'* (hierna: *'PvA AVP wilde zwijnen'*) vastgesteld. Dit plan is op 19 november 2025 aangeboden aan de Tweede Kamer (Kamerstuk 29683 nr. 316) en richt zich op het minimaliseren van de kans op insleep van het virus naar Nederland, en het voorbereiden van Nederland op een mogelijke uitbraak. In deze kamerbrief zal ik de belangrijkste mijlpalen benoemen die sinds de vaststelling van het plan zijn bereikt.

Over Afrikaanse varkenspest: de situatie in Europa

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn

AVP werd in 2014 voor het eerst in Europa geïntroduceerd, in de Baltische staten. Het virus wordt voornamelijk verspreid door menselijk handelen, bijvoorbeeld door het meenemen van besmette varkensvleesproducten die bij varkens of wilde zwijnen terecht komen. Gehouden varkens en wilde zwijnen worden ernstig ziek na besmetting en sterven vrijwel allemaal binnen 7 tot 14 dagen. Er is op dit moment helaas nog geen vaccin beschikbaar die bescherming biedt tegen AVP, en besmette varkens kunnen niet behandeld worden.
In Europa geldt een bestrijdingsplicht voor AVP bij zowel gehouden varkens als wilde zwijnen. Een lidstaat dient ingrijpende maatregelen te treffen na het vaststellen van een besmetting om verdere verspreiding van het virus te voorkomen. Er kunnen wildrasters geplaatst worden om migratie van besmette wilde zwijnen te verminderen en de toegang voor publiek tot (natuur)gebieden waar wilde zwijnen leven kan worden beperkt. Deze maatregelen kunnen worden getroffen om besmette dieren niet te verstoren. Kadavers van besmette wilde zwijnen dienen zo snel mogelijk uit het leefgebied weggehaald te worden. In het *'Beleidsdraaiboek bestrijding Afrikaanse varkenspest: maatregelen bij een uitbraak in wilde zwijnen'*[1] staat een overzicht van de maatregelen die genomen kunnen worden bij een uitbraak.

Ondanks alle getroffen maatregelen in veel verschillende besmette Europese lidstaten blijft AVP een hardnekkig probleem. Naast verschillende besmettingen bij wilde zwijnen en gehouden varkens in het oosten en zuidoosten van Europa zijn er in het afgelopen jaar een aantal ontwikkelingen die ik specifiek wil benoemen. Spanje kampt sinds november 2025 met een uitbraak in wilde zwijnen in een natuurpark (Serra de Collserola) nabij Barcelona. Door middel van intensieve bestrijdingsinspanningen wordt het virus daar bestreden. Ook in Duitsland zijn er verschillende uitbraakgebieden. De dichtstbijzijnde is op zo'n 100 kilometer van de Nederlandse grens nabij Winterberg in Noordrijn-Westfalen. Hier worden in het afgelopen jaar alleen nog besmette zwijnen gevonden binnen het gemarkeerde gebied, waarmee hier de verspreiding van het virus onder controle lijkt te zijn. Tegelijkertijd wordt Duitsland geconfronteerd met de introductie van het virus vanuit Polen waar uitgestrekte gebieden zijn met besmette wilde zwijnen langs de grens. Italië blijft zwaar getroffen. Daar worden nog steeds veel besmette wilde zwijnen gevonden in de provincies Piemonte, Emilia-Romagna, Lombardije, Toscane en Liguria In het afgelopen jaar zijn in diezelfde regio's ook enkele uitbraken op varkensbedrijven geweest. Ook is er afgelopen zomer een nieuwe introductie van het virus ten noorden van de stad Rome geconstateerd. Tot slot is er ook in Finland voor het eerst AVP bij wilde zwijnen geconstateerd. Deze ontwikkelingen onderstrepen het aanhoudende risico van AVP en de noodzaak van voortdurende waakzaamheid.

Preventie: risico's verkleinen en populatiebeheer versterken
Sinds het vaststellen van het PvA AVP wilde zwijnen in november 2025 heb ik samen met de betrokken provincies, TBO's en de varkenssector volgens planning uitvoering gegeven aan de verschillende acties. Het afgelopen jaar zijn bij verschillende acties mijlpalen behaald die ik graag met uw Kamer wil delen.

[1] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/04/01/bijlage-6-draaiboek-avp-in-wilde-zwijnen

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn

Risico-inventarisatie en differentiatie in beleid
Om de kans op de introductie van AVP in Nederland te verkleinen is door deskundigen een lijst met risicolocatie-categorieën opgesteld. Dit zijn locaties waarvan experts inschatten dat de kans op introductie van het AVP-virus het grootst is, bijvoorbeeld locaties waar de kans groot is dat besmette varkensvleesproducten in de natuur achterblijven waarna wilde zwijnen ermee in aanraking kunnen komen. Deze lijst is gebaseerd op data over de aanwezigheid van wilde zwijnen, menselijke activiteit en potentiële introductieroutes van AVP. De definitieve vaststelling van deze lijst staat gepland voor december 2026, waarna provincies deze lijst kunnen gebruiken om in hun eigen provincies specifieke risicolocaties te identificeren om hierop maatwerkbeleid te ontwikkelen.

Onderzoek naar beheermethoden en -middelen
In het PvA AVP wilde zwijnen is geconstateerd dat er knelpunten worden ervaren bij het beheer van wilde zwijnen. Daarom heb ik opdracht gegeven om de huidige middelen en methoden voor het beheer van wilde zwijnen te evalueren. Daarbij wordt rekening gehouden met dierenwelzijn, ecologie, juridische haalbaarheid en maatschappelijk draagvlak. De resultaten van deze evaluatie worden medio 2027 verwacht en zal ik met uw Kamer delen.
Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar preventie en niet-dodelijke middelen voor het beheer van wilde zwijnen, zoals afschrikmiddelen en habitatbeheer. Het streven is om dit onderzoek in het eerste kwartaal van 2027 af te ronden. De resultaten van dit onderzoek zullen worden gedeeld met alle provincies en kunnen bijdragen aan aanpassing van de huidige methoden in populatiebeheer.

Versterking van kennis en opleiding jagers
Om de kennis en ervaring van jagers en faunabeheerders te vergroten zijn hierop verschillende initiatieven ondernomen. Er zijn bijvoorbeeld verschillende campagnes ontwikkeld over hygiëne en preventie bij het beheer van wilde zwijnen. Ook wordt continu gewerkt aan het bestendigen van AVP-preventie als vast onderdeel in het opleidingspakket voor zwartwildbejaging. Vanuit de betrokken provincies is budget beschikbaar gesteld voor het verder opleiden en professionaliseren van de wildbeheereenheden.

Paraatheid: voorbereid op een uitbraak van AVP in Nederland
Ondanks alle inzet op het verkleinen van de kans op de introductie van AVP naar Nederland blijft de kans altijd aanwezig dat een uitbraak toch optreedt. Er zijn verschillende voorbeelden in Europa waarbij een uitbraak ver van bestaande uitbraakgebieden is opgetreden, ondanks alle inzet van de verschillende landen om een uitbraak te voorkomen. Daarom zijn er verschillende acties ondernomen om Nederland voor te bereiden op een potentiële uitbraak.

Compartimentering en afrasteringen
Bij een uitbraak is het van groot belang om snel en doeltreffend te kunnen optreden. Hiervoor is compartimentering essentieel: een besmet gebied moet zo snel als mogelijk worden afgescheiden van niet-besmette gebieden. Hiervoor werken de betrokken provincies aan plannen om dergelijke ‘compartimenten’ in te richten. Deze

compartimenten worden gebaseerd op kennis over de aanwezige populaties wilde zwijnen en bekende migratieroutes. De grenzen hiervan worden zoveel als mogelijk gevormd door natuurlijke en artificiële barrières en grenzen (rivieren, kanalen en/of snelwegen). De meeste betrokken provincies hebben deze plannen afgerond of zijn hiermee in de afrondende fase. Daarnaast zijn er voorbereidingen getroffen voor het plaatsen van wildzwijn-kerende rasters die dergelijke compartimenten van elkaar moeten scheiden. Het ministerie van LVVN heeft een opdracht verstrekt om 40 kilometer aan tijdelijke en permanente rasters op voorraad te laten leggen. Deze partij zal bij een uitbraak direct de opdracht krijgen deze rasters te plaatsen. Het plaatsen gaat altijd in nauw overleg met betrokken medeoverheden (provincies, gemeenten) en andere betrokken partijen (terreineigenaren en andere deskundigen).

Zoekteams en alternatieve zoekmethoden
Het AVP-virus blijft zeer lang infectieus in de omgeving. Kadavers van besmette wilde zwijnen zijn de belangrijkste besmettingsbron voor de nog aanwezige wilde zwijnen in een besmette zone. Bij een uitbraak is het daarom cruciaal om dergelijke kadavers snel te lokaliseren en te verwijderen. De NVWA werkt aan het paraat hebben van een drone-team om dergelijke kadavers te lokaliseren. Daarnaast wordt de mogelijkheid verkend om zoekhonden op te leiden die in besmette gebieden moeten helpen bij het lokaliseren van kadavers. Deze beproefde methode wordt in veel andere lidstaten reeds gebruikt. Daarnaast worden met de TBO's en provincies afspraken gemaakt over de inzet van zoekteams. Deze zoekteams bestaan uit lokale vrijwilligers en experts en dragen bij aan het tijdig opsporen van besmette kadavers.

Oefening en bezoek Duitsland
In april 2025 is op mijn ministerie een grootschalige oefening georganiseerd in samenwerking met de provincie Limburg. Daar is met name de interne crisisstructuur van het departement, en de interne en externe samenwerking met de provincie Limburg beoefend. Om de impact van een uitbraak op de verschillende betrokken organisaties in het land te doorgronden is op 4 november een oefening met alle betrokken provincies georganiseerd. Tijdens deze oefening werd de eerste fase van een uitbraakscenario doorlopen waarbij deze organisaties inzicht krijgen in de impact van een dergelijke uitbraak op de eigen organisatie. De oefening richt zich op kennis van bestaande plannen, crisisstructuren en informatiebehoeften. Tot slot is een tweedaags bezoek georganiseerd aan het uitbraakgebied in Noordrijn-Westfalen. Experts van mijn ministerie, de NVWA, de provincies, Faunabeheereenheden en terreinbeherende organisaties gaan ter plekke met Duitse experts in gesprek om kennis op te doen en ervaringen te delen over de bestrijding van AVP bij wilde zwijnen. Daarbij wordt gekeken naar de succesfactoren van de geïmplementeerde bestrijdings- en surveillancemaatregelen (bv. drones en zoekhonden). De kennis die hier wordt opgedaan wordt verwerkt in de draaiboeken en plannen voor paraatheid in Nederland.

Conclusie en vervolgstappen
De afgelopen periode zijn belangrijke stappen gezet om Nederland beter te beschermen tegen AVP. Ondanks alle inspanningen is het niet uit te sluiten dat ook Nederland in de toekomst met een uitbraak wordt geconfronteerd. Een dergelijk scenario neem ik uiterst serieus. Ik ben dan ook blij met alle voorbereidingen die we samen met betrokken partners en medeoverheden hebben getroffen. Daarnaast wil ik nogmaals benadrukken

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn

Ons kenmerk
DGA-DAD / 108923680

dat preventie van AVP in gehouden varkens ook van groot belang is voor Nederland. Ik blijf in nauw contact met de varkenssector om aandacht te blijven vragen voor preventie van AVP.
Ik zal uw Kamer blijven informeren over de voortgang van het plan en eventuele nieuwe ontwikkelingen.

Hoogachtend,

Silvio P.A. Erkens
Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur